

Informe

CONSELLO
DA CULTURA
GALEGA

DEREITOS LINGÜÍSTICOS

PONENCIA DE LINGUA
Arquivo de Planificación
e Normalización Lingüística

DEREITOS LINGÜÍSTICOS

PONENCIA DE LINGUA
Arquivo de Planificación e Normalización Lingüística
Centro de Documentación Sociolingüística de Galicia

Edita
© CONSELLO DA CULTURA GALEGA

D.L.: C-957-99

Imprime: PLANA Artes Gráficas, S.L. - Santiago

ÍNDICE

LEI DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA	5
CARTA EUROPEA DAS LINGUAS REXIONAIS OU MINORITARIAS	17
DECLARACIÓN UNIVERSAL DE DEREITOS LINGÜÍSTICOS	39

**LEI DE
NORMALIZACIÓN
LINGÜÍSTICA**

LEI 3/1983, DO 15 DE XUÑO, DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA (D.O.G. 14/7/83)

O proceso histórico centralista acentuado no decorrer dos séculos, tivo para Galicia dúas consecuencias profundamente negativas: anula-la posibilidade de constituír institucións propias e impedi-lo desenvolvemento da nosa cultura xenuína cando a imprenta ía promove-lo grande despegue das culturas modernas.

Sometido a esta despersonalización política e a esta marxinación cultural, o pobo galego padeceu unha progresiva depauperación interna que xa no século XVIII foi denunciada polos ilustrados e que desde mediados do XIX, foi constantemente combatida por tódolos galegos conscientes da necesidade de evita-la desintegración da nosa personalidade.

A Constitución de 1978, ó reconece-los nosos dereitos autonómicos como nacionalidade histórica, fixo posible a posta en marcha dun esforzo constructivo encamiñado á plena recuperación da nosa personalidade colectiva e da súa potencialidade creadora.

Un dos factores fundamentais desa recuperación é a lingua, por se-lo núcleo vital da nosa identidade. A lingua é a maior e máis orixinal creación colectiva dos galegos, é a verdadeira forza espiritual que lle dá unidade interna á nosa comunidade. Únenos co pasado do noso pobo, porque del a recibimos como patrimonio vivo, e uníranos co seu futuro, porque a recibirá de nós como legado da identidade común. E na Galicia do presente serve de vínculo esencial entre os galegos afincados na terra nativa e os galegos emigrados polo mundo.

A presente Lei, de acordo co establecido no artigo 3 da Constitución e no 5 do Estatuto de Autonomía, garante a igualdade do galego e do castelán como linguas oficiais de Galicia e asegura a normalización do galego como lingua propia do noso pobo.

Polas devanditas razóns, o Parlamento de Galicia aprobou e eu, de conformidade co artigo 13º, 2 do Estatuto de Galicia e co artigo 24 da Lei 1/1983, do 23 de febreiro, reguladora da Xunta e do seu Presidente, promulgo, en nome de El-Rei, a LEI DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA.

TÍTULO I

DOS DEREITOS LINGÜÍSTICOS EN GALICIA

Artigo 1

O galego é a lingua propia de Galicia.

Tódolos galegos teñen o dereito de usalo.

Artigo 2

Os poderes públicos de Galicia garantirán o uso normal do galego e do castelán, linguas oficiais da Comunidade Autónoma.

Artigo 3

Os poderes públicos de Galicia adoptarán as medidas oportunas para que ninguén sexa discriminado por razón de lingua.

Os cidadáns poderán dirixirse ós xuíces e tribunais para obter a protección xudicial do dereito a empregar a súa lingua.

TÍTULO II

DO USO OFICIAL DO GALEGO

Artigo 4

1. O galego, como lingua propia de Galicia, é lingua oficial das institucións da Comunidade Autónoma, da súa Administración, da Administración Local e das Entidades Públicas dependentes da Comunidade Autónoma.

2. Tamén o é o castelán como lingua oficial do estado.

Artigo 5

As leis de Galicia, os decretos lexislativos, as disposicións normativas e as resolucións oficiais da Administración Pública galega publicaranse en galego e castelán no Diario Oficial de Galicia.

Artigo 6

1. Os cidadáns teñen dereito ó uso do galego, oralmente e por escrito, nas súas relacións coa Administración Pública no ámbito territorial da Comunidade Autónoma.

2. As actuacións administrativas en Galicia serán válidas e producirán os seus efectos calquera que sexa a lingua oficial empregada.

3. Os poderes públicos de Galicia promoverán o uso normal da lingua galega, oralmente e por escrito, nas súas relacións cos cidadáns.

4. A Xunta dictará as disposicións necesarias para a normalización progresiva do uso do galego. As Corporacións Locais deberán facelo de acordo coas normas recollidas nesta Lei.

Artigo 7

1. No ámbito territorial de Galicia, os cidadáns poderán utilizar calquera das dúas linguas oficiais nas relacións coa Administración de Xustiza.

2. As actuacións xudiciais en Galicia serán válidas e producirán os seus efectos calquera que sexa a lingua oficial empregada. En todo caso, a parte ou interesado terá dereito a que se lle entere ou notifique na lingua oficial que elixa.

3. A Xunta de Galicia promoverá, de acordo cos órganos correspondentes, a progresiva normalización do uso do galego na Administración de Xustiza.

Artigo 8

Os documentos públicos outorgados en Galicia poderanse redactar en galego ou castelán. De non haber acordo entre as partes, empregaranse ámbalas dúas linguas.

Artigo 9

1. Nos Rexistros Públicos dependentes da Administración Autonómica, os asentamentos faranse na lingua oficial en que estea redactado o documento ou se faga a manifestación. Se o documento é bilingüe, inscribírase na lingua que indique quen o presenta no Rexistro. Nos Rexistros Públicos non dependentes da Comunidade Autónoma, a Xunta de Galicia promoverá, de acordo cos órganos competentes, o uso normal do galego.

2. As certificacións literais expediranse na lingua na que se efectuase a inscrición reproducida. Cando non sexa transcripción literal do asentamento, empregarase a lingua oficial interesada polo solicitante.

3. No caso de documentos inscritos en dobre versión lingüística pódense obter certificacións en calquera das versións, a vontade do solicitante.

Artigo 10

1. Os topónimos de Galicia terán como única forma oficial a galega.

2. Corresponde á Xunta de Galicia a determinación dos nomes oficiais dos municipios, dos territorios, dos núcleos de poboación, das vías de comunicación interurbanas e dos topónimos de Galicia. O nome das vías urbanas será determinado polo Concello correspondente.

3. Estas denominacións son as legais a tódolos efectos e a rotulación terá que concordar con elas. A Xunta de Galicia regulamentará a normalización da rotulación pública respectando en tódolos casos as normas internacionais que subscriba o estado.

Artigo 11

1. Co fin de facer efectivos os dereitos recoñecidos no presente Título, os poderes autonómicos promoverán a progresiva capacitación no uso do galego do persoal afecto á Administración Pública e ás empresas de carácter público en Galicia.

2. Nas probas selectivas que se realicen para o acceso ás prazas da Administración Autónoma e Local considerárase, entre outros méritos, o grao de coñecemento das linguas oficiais, que se ponderará para cada nivel profesional.

3. Na resolución dos concursos e oposicións para prove-los postos de Maxistrados, Xuíces, Secretarios Xudiciais, Fiscais e tódolos funcionarios ó servizo da Administración de Xustiza, así coma Notarios, Rexistradores da Propiedade e Mercantís, será mérito preferente o coñecemento do idioma galego.

TÍTULO III

DO USO DO GALEGO NO ENSINO

Artigo 12

1. O galego, como lingua propia de Galicia, é tamén lingua oficial no ensino en tódolos niveis educativos.

2. A Xunta de Galicia regulamentará a normalización do uso das linguas oficiais no ensino, de acordo coas disposicións da presente Lei.

Artigo 13

1. Os nenos teñen dereito a recibi-lo primeiro ensino na súa lingua materna.

O Goberno Galego arbitrará as medidas necesarias para facer efectivo este dereito.

2. As Autoridades educativas da Comunidade Autónoma arbitrarán as medidas encamiñadas a promove-lo uso progresivo do galego no ensino.

3. Os alumnos non poderán ser separados en centros diferentes por razóns da lingua. Tamén se evitará, a non ser que con carácter excepcional as necesidades pedagóxicas así o aconsellaren, a separación en aulas diferentes.

Artigo 14

1. A lingua galega é materia de estudo obrigatorio en tódolos niveis educativos non universitarios.

Garantírase o uso efectivo deste dereito en tódolos centros públicos e privados.

2. O Goberno Galego regulará as circunstancias excepcionais en que un alumno pode ser dispensado do estudo obrigatorio da lingua galega. Ningún alumno poderá ser dispensado desta obriga se tivera cursado sen interrupción os seus estudos en Galicia.

3. As autoridades educativas da Comunidade Autónoma garantirán que ó remate dos ciclos en que o ensino do galego é obrigatorio, os alumnos coñezan este, nos seus niveis oral e escrito, en igualdade co castelán.

Artigo 15

1. Os profesores e os alumnos no nivel universitario teñen o dereito a empregar, oralmente e por escrito, a lingua oficial da súa preferencia.

2. O Goberno Galego e as autoridades universitarias arbitrarán as medidas oportunas para facer normal o uso do galego no ensino universitario.

3. As autoridades educativas adoptarán as medidas oportunas co fin de que a lingua non constituía obstáculo para facer efectivo o dereito que teñen os alumnos a recibir coñecementos.

Artigo 16

1. Nos cursos especiais de educación de adultos e nos cursos de ensino especializado nos que se ensine a disciplina de lingua, é preceptivo o ensino do galego.

Nos centros de ensino especializado dependentes da Xunta de Galicia establecerase o ensino da lingua galega nos casos en que o seu estudio non teña carácter obrigatorio.

2. Nos centros de educación especial para alumnos con deficiencias físicas ou mentais para a aprendizaxe, empregarase como lingua instrumental aquela que, tendo en conta as circunstancias familiares e sociais de cada alumno, mellor contribúa ó seu desenvolvemento.

Artigo 17

1. Nas Escolas Universitarias e demais centros de Formación do Profesorado será obrigatorio o estudio da lingua galega. Os alumnos destes centros deberán adquiri-la capacitación necesaria para facer efectivos os dereitos que se amparan na presente Lei.

2. As autoridades educativas promoverán o coñecemento do galego por parte dos profesores dos niveis non incluídos no parágrafo anterior, co fin de garanti-la progresiva normalización do uso da lingua galega no ensino.

TÍTULO IV

O USO DO GALEGO NOS MEDIOS DE COMUNICACIÓN

Artigo 18

O galego será a lingua usual nas emisoras de radio e televisión e nos demais medios de comunicación social sometidos a xestión ou competencia das institucións da Comunidade Autónoma.

Artigo 19

O Goberno Galego prestará apoio económico e material ós medios de comunicación non incluídos no artigo anterior que empreguen o galego dun xeito habitual e progresivo.

Artigo 20

Serán obrigas da Xunta de Galicia:

1. Fomenta-la produción, a dobraxe, a subtitulación e a exhibición de películas e outros medios audiovisuais en lingua galega.
2. Estimula-las manifestacións culturais, representacións teatrais e os espectáculos feitos en lingua galega.
3. Contribuír ó fomento do libro en galego, con medidas que potencien a produción editorial e a súa difusión.

TÍTULO V

DO GALEGO EXTERIOR

Artigo 21

1. O Goberno Galego fará uso dos recursos que lle confiren a Constitución Española e o Estatuto de Autonomía para que os emigrantes galegos poidan dispoñer de servizos culturais e lingüísticos en lingua galega.
2. Así mesmo fará uso do previsto no artigo 35 do Estatuto de Autonomía co fin de protexe-la lingua galega falada en territorios limítrofes coa Comunidade Autónoma.

TÍTULO VI

DA ADMINISTRACIÓN AUTONÓMICA E A FUNCIÓN NORMALIZADORA

Artigo 22

O Goberno Galego asumirá a dirección técnica e o seguimento do proceso de normalización da lingua galega; asesorará á Administración e ós particulares, e coordinará os servicios encamiñados a conseguir os obxectivos da presente Lei.

Artigo 23

O Goberno Galego establecerá un plan destinado a resalta-la importancia da lingua como patrimonio histórico da comunidade e a poñer de manifesto a responsabilidade e os deberes que esta ten respecto da súa conservación, protección e transmisión.

Artigo 24

1. A Escola Galega de Administración Pública encargarse da formación dos funcionarios co fin de que poidan usa-lo galego nos termos establecidos pola presente Lei.

2. O dominio das linguas galega e castelá será condición necesaria para obter o diploma da Escola Galega da Administración Pública.

Artigo 25

O Goberno Galego e as Corporacións Locais dentro do seu ámbito fomentarán a normalización do uso do galego nas actividades mercantís, publicitarias, culturais, asociativas, deportivas e outras. Con esta finalidade e por actos singulares, poderanse outorgar reducións ou exencións das obrigas fiscais.

DISPOSICIÓN ADICIONAL

Nas cuestións relativas á normativa, actualización e uso correcto da lingua galega, estimarase como criterio de autoridade o establecido pola Real Academia Galega. Esta normativa será revisada en función do proceso de normalización do uso do galego.

DISPOSICIÓN FINAL

A presente Lei entrará en vigor ó día seguinte da súa publicación no Diario Oficial de Galicia.

Santiago de Compostela, 15 de xuño de 1983

Gerardo Fernández Albor

Presidente

**CARTA EUROPEA DAS
LINGUAS REXIONAIS
OU MINORITARIAS**

CARTA EUROPEA DAS LINGUAS REXIONAIS OU MINORITARIAS

Convención aberta á sinatura o 5 de novembro de 1992

PREÁMBULO

Os estados membros do Consello de Europa, signatarios da presente Carta

Considerando que o fin do Consello de Europa é realizar unha unión máis estreita entre os seus membros, principalmente co fin de salvagardar e promove-los ideais e os principios que son o seu patrimonio común;

Considerando que a protección das linguas rexionais ou minoritarias históricas de Europa, algunhas das cales corren o risco de desaparecer no curso do tempo, contribúen a manter e a desenvolver as tradicións e a riqueza cultural de Europa;

Considerando que o dereito de practicar unha lingua rexional ou minoritaria na vida privada e pública constitúe un dereito imprescritible, conforme ós principios contidos no Pacto Internacional relativo ós dereitos civís e políticos das Nacións Unidas, e conforme ó espírito da Convención de Salvagarda dos Dereitos do Home e das Liberdades Fundamentais do Consello de Europa;

Tendo en conta o traballo realizado no marco da Conferencia de Seguridade e Cooperación en Europa, e en particular a Acta final de Helsinqui de 1975 e o documento da reunión de Copenhague de 1990;

Subliñando o valor do interculturalismo e do plurilingüismo, e considerando que a protección e o fomento das linguas rexionais ou minoritarias non se debería facer en detrimento das linguas oficiais e da necesidade de aprendelas;

Conscientes do feito de que a protección e a promoción das linguas rexionais ou minoritarias nos diferentes países e rexións de Europa representan unha contribución importante á construción dunha Europa fundada nos principios da democracia e da diversidade cultural, no marco da soberanía nacional e da integridade territorial;

Tendo conta as condicións específicas e as tradicións históricas propias de cada rexión dos países de Europa;

ACORDAN

PARTE I

DISPOSICIÓNS XERAIS

Artigo 1. Definicións

Segundo a presente Carta:

a) pola expresión “linguas rexionais ou minoritarias” enténdese as linguas

I- empregadas tradicionalmente nun territorio dun estado polos súbditos deste estado que constitúen un grupo numericamente inferior ó resto da poboación do estado;

II- diferentes da(s) linguas oficial(is) deste estado; non inclúe nin os dialectos da(s) lingua(s) oficial(is) do estado nin as linguas dos emigrantes;

b) por “territorio no que unha lingua rexional ou minoritaria é utilizada” enténdese a área xeográfica na que esta lingua é o modo de expresión dun número de persoas que xustifica a adopción das diferentes medidas de protección e de promoción previstas pola presente Carta;

c) por “linguas desprovistas de territorio”, enténdese as linguas utilizadas polos súbditos do estado que son diferentes da(das) lingua(s) utilizada(s) polo resto da poboación do estado, pero que, aínda sendo utilizadas no territorio do estado, non poden ser ligadas a unha área xeográfica particular deste.

Artigo 2. Compromisos

1. Cada parte comprométese a aplica-las disposicións da parte II ó conxunto das linguas rexionais ou minoritarias utilizadas no seu territorio, que responden ás definicións do artigo 1.

2. No que se refire á lingua indicada no momento da ratificación, aceptación ou aprobación, conforme ó artigo 3, cada parte comprométese a aplicar un mínimo de trinta e cinco parágrafos ou alíneas escollidos entre as disposicións da parte III da presente Carta, dos cales tres polo menos serán escollidos en cada un dos artigos 8 e 12 e un en cada un dos artigos 9, 10, 11 e 13.

Artigo 3. Modalidades

1. Cada estado contratante debe especificar no seu instrumento de ratificación, de aceptación ou de aprobación cada lingua rexional ou minoritaria, ou cada lingua oficial menos estendida no conxunto ou unha parte do seu territorio, á que se aplican os parágrafos escollidos conforme ó parágrafo 2 do artigo 2.

2. Toda parte pode, en todo momento ulterior, notificar ó Secretario Xeral que acepta as obrigas que se derivan das disposicións doutros parágrafos da Carta non especificados no seu instrumento de ratificación, de aceptación ou de aprobación, ou que aplicará o parágrafo 1 do presente artigo a outras linguas rexionais ou minoritarias, ou a outras linguas oficiais menos estendidas no conxunto ou unha parte do seu territorio.

3. Os compromisos previstos no parágrafo precedente serán considerados parte integrante da ratificación, da aceptación ou da aprobación e producirán os mesmos efectos desde a data da súa notificación.

Artigo 4. Status de protección existentes

1. Ningunha das disposicións da presente Carta pode ser interpretada como limitadora ou derrogadora dos dereitos garantidos pola Convención Europea dos Dereitos do Home.

2. As disposicións da presente Carta enténdense sen prexuízo das disposicións máis favorables que regulan a situación das linguas rexionais ou minoritarias, ou o status xurídico das persoas pertencentes ás minorías, que existen xa nunha parte ou están previstas por acordos internacionais bilaterais ou multilaterais pertinentes.

Artigo 5. Obrigas existentes

Nada na presente Carta pode ser interpretado de maneira que implique o dereito de emprender calquera actividade ou cumprir calquera acción que contraveña os fins da Carta das Nacións Unidas ou a outras obrigas do dereito internacional, incluído o principio da soberanía e da integridade territorial dos estados.

Artigo 6. Información

As partes comprométense a garantir que as autoridades, organizacións e persoas afectadas sexan informadas dos dereitos e deberes establecidos pola presente Carta.

PARTE II

OBXECTIVOS E PRINCIPIOS PERSEGUIDOS CONFORME Ó PARÁGRAFO 1 DO ARTIGO 2

Artigo 7. Obxectivos e principios

1. En materia de linguas rexionais ou minoritarias, nos territorios nos que estas linguas son utilizadas e segundo a situación de cada lingua, as partes fundamentan a súa política, a súa lexislación e a súa práctica nos obxectivos e principios seguintes:

- a)** o recoñecemento das linguas rexionais ou minoritarias en canto expresión da riqueza cultural;
- b)** o respecto da área xeográfica de cada lingua rexional ou minoritaria, procedendo de xeito que as divisións administrativas existentes ou novas non constitúan un obstáculo á promoción desta lingua rexional ou minoritaria;
- c)** a necesidade dunha acción decidida de promoción das linguas rexionais ou minoritarias co fin de salvagardalas;
- d)** a facilitación e/ou fomento do uso oral e escrito das linguas rexionais ou minoritarias na vida pública e na vida privada;
- e)** o mantemento e desenvolvemento de relacións nos dominios cubertos pola presente Carta, entre os grupos que empregan unha lingua rexional ou minoritaria e outros grupos do mesmo estado que falan unha lingua utilizada nunha forma idéntica ou próxima, así como o establecemento de relacións culturais con outros grupos do estado que utilizan linguas diferentes;
- f)** a posta a disposición de formas e medios adecuados de ensino e de estudo das linguas rexionais ou minoritarias a tódolos niveis apropiados;
- g)** a posta a disposición dos medios que permitan ós non falantes dunha lingua rexional ou minoritaria que habitan na área xeográfica onde esta lingua é utilizada a aprendela se o desexan;

h) a promoción dos estudos e da investigación sobre as linguas rexionais ou minoritarias nas universidades ou establecementos equivalentes;

i) a promoción das formas apropiadas dos intercambios transnacionais, nos dominios cubertos pola presente Carta, para as linguas rexionais ou minoritarias utilizadas baixo unha forma idéntica ou próxima en dous ou máis estados.

2. As partes comprométense a eliminar, se non o fixeron aínda, toda distinción, exclusión, restricción ou preferencia inxustificadas referentes á utilización dunha lingua rexional ou minoritaria e que se propoña desmotivar ou poñer en perigo o mantemento ou o desenvolvemento desta. A adopción de medidas especiais en favor das linguas rexionais ou minoritarias, destinadas a promover unha igualdade entre os falantes destas linguas e o resto da poboación ou tendentes a ter en conta as súas situacións particulares, non está considerado como un acto de discriminación para os falantes das linguas máis estendidas.

3. As partes comprométense a promover, por medio de medidas apropiadas, a comprensión mutua entre tódolos grupos lingüísticos do país, obrando principalmente de tal xeito que o respecto, a comprensión e a tolerancia en relación ás linguas rexionais ou minoritarias figuren entre os obxectivos da educación e da formación dispensadas no país, e a alenta-los medios de comunicación de masas a perseguir-lo mesmo obxectivo.

4. Ó defini-la súa política a respecto das linguas rexionais ou minoritarias, as partes comprométense a tomar en consideración as necesidades e os desexos expresados polos grupos que utilizan estas linguas. As mesmas son alentadas a crear, se for mester, os órganos encargados de aconsellar as autoridades sobre tódalas cuestións referentes ás linguas rexionais ou minoritarias.

5. As partes comprométense a aplicar *mutatis mutandis* os principios enumerados nos parágrafos 1 a 4 anteriormente expostos ás linguas desprovistas de territorio. Non obstante, no caso destas linguas, a natureza e alcance das medidas a tomar para dar cumprimento á presente Carta serán determinadas de maneira flexible, tendo en conta as necesidades e desexos, e respectando as tradicións e as características dos grupos que utilizan as linguas en cuestión.

PARTE III
MEDIDAS EN FAVOR DO EMPREGO DAS LINGUAS REXIONAIS OU
MINORITARIAS NA VIDA PÚBLICA, DE CONFORMIDADE COS COMPROMISOS
SUBSCRITOS EN VIRTUDE DO PARÁGRAFO 2 DO ARTIGO 2

Artigo 8. Ensino

I. En materia de ensino, as partes comprométense, no referente ó territorio onde se falan estas linguas, segundo a situación de cada unha delas e sen prexuízo do ensino da(s) lingua(s) oficial(is) do estado:

a) I- a prever unha educación preescolar asegurada nas linguas rexionais ou minoritarias afectadas; ou

II- a prever que unha parte substancial da educación preescolar sexa asegurada nas linguas rexionais ou minoritarias afectadas; ou

III- a aplicar unha das medidas apuntadas nos parágrafos I e II anteriores polo menos ós alumnos dos que as familias o desexan e dos cales o número se xulga suficiente; ou

IV- se os poderes públicos non teñen competencia directa no dominio da educación preescolar, a favorecer e/ou a incentiva-la aplicación de medidas apuntadas baixo os apartados I a III;

b) I- a prever un ensino primario asegurado nas linguas rexionais ou minoritarias afectadas; ou

II- a prever que unha parte substancial do ensino primario sexa asegurado nas linguas rexionais ou minoritarias afectadas; ou

III- a prever, no marco da educación primaria, que o ensino das linguas rexionais ou minoritarias afectadas faga parte integrante do currículo; ou

IV- a aplicar unha das medidas apuntadas so as alíneas I a III ós alumnos dos que as familias o desexan e dos cales o número é xulgado suficiente;

c) I- a prever un ensino secundario asegurado nas linguas rexionais ou minoritarias afectadas; ou

II- a prever que unha parte substancial do ensino secundario sexa asegurado nas linguas rexionais ou minoritarias; ou

III- a prever, no marco do ensino secundario, o ensino das linguas rexionais ou minoritarias como parte integrante do currículo; ou

IV- a aplicar unha das medidas apuntadas nos parágrafos I a III ós alumnos que o desexen -ou, dado o caso, dos cales as familias o desexan en número suficiente;

d) I- a prever un ensino técnico e profesional que estea asegurado nas linguas rexionais ou minoritarias afectadas; ou

II- a prever que unha parte substancial do ensino técnico e profesional estea asegurado nas linguas rexionais ou minoritarias afectadas; ou

III- a prever, no marco da educación técnica e profesional, o ensino das linguas rexionais ou minoritarias afectadas como parte integrante do currículo; ou

IV- a aplicar unha das medidas apuntadas nos apartados I a III ós alumnos que o desexen ou, dado o caso, dos que as familias o desexan en número suficiente;

e) I- a prever un ensino universitario e outras formas de ensino superior nas linguas rexionais ou minoritarias; ou

II- a preve-lo estudio destas linguas como materias de ensino universitario e superior; ou

III- se, en razón da función do estado a respecto dos establecementos de ensino superior, as alíneas I e II non poden ser aplicadas, a alentar e/ou autoriza-la posta en práctica dun ensino universitario ou doutras formas de ensino superior nas linguas rexionais ou minoritarias, ou de medios que permitan estudar estas linguas na universidade ou noutros establecementos de ensino superior;

f) I- a adopta-las disposicións para que se dean cursos de educación de adultos ou de educación permanente asegurados, principalmente ou totalmente, nas linguas rexionais ou minoritarias; ou

II- a propor estas linguas como disciplinas da educación dos adultos e do ensino permanente; ou

III- se os poderes públicos non teñen competencia directa no dominio da educación dos adultos, a favorecer e/ou alenta-lo ensino destas linguas no marco da educación dos adultos e da educación permanente;

g) a toma-las disposicións para asegura-lo ensino da historia e da cultura das cales a lingua rexional é a expresión;

h) a asegura-la formación inicial e permanente dos docentes necesarios para a posta en práctica dos parágrafos a) a g) aceptados pola parte;

i) a crear un ou varios órganos de control encargados de segui-las medidas tomadas e os progresos realizados no establecemento ou o desenvolvemento do ensino das linguas rexionais ou minoritarias, e a establecer sobre estes puntos informes periódicos que serán feitos públicos.

2. En materia de ensino e no referente ós territorios distintos de aqueles nos que as linguas rexionais ou minoritarias son tradicionalmente usadas, as partes comprométense a autorizar, a fomentar ou a poñer en práctica, se o número de falantes dunha lingua rexional ou minoritaria o xustifica, un ensino na ou da lingua rexional ou minoritaria nos niveis apropiados de ensino.

Artigo 9. Xustiza

As partes comprométense, no que respecta ás circunscricións das autoridades xudiciais nas que reside un número de persoas que practican linguas rexionais ou minoritarias que xustifica as medidas especificadas a seguir, segundo a situación de cada unha destas linguas e coa condición de que a utilización das posibilidades ofrecidas polo presente parágrafo non sexa considerada polo xuíz como un obstáculo á boa administración da xustiza:

a) nos procedementos penais:

I- a prever que os poderes xudiciais, a demanda dunha das partes, conduzan o procedemento nas linguas rexionais ou minoritarias; e/ou

II- a garantir ó acusado o dereito de expresarse na súa lingua rexional ou minoritaria; e/ou

III- a prever que as demandas e as probas, escritas ou orais, non sexan consideradas como inadmisibles polo só motivo de que estean formuladas na lingua rexional ou minoritaria; e/ou

IV- a establecer nestas linguas rexionais ou minoritarias, a pedimento, os actos ligados a un procedemento xudicial, a través de intérpretes e a traducións que non ocasionarán gastos adicionais para os interesados se for necesario;

b) nos procedementos civís:

I- a prever que os poderes xudiciais, a pedimento dunha das partes, conduzan o procedemento nas linguas rexionais ou minoritarias; e/ou

II- a permitir, cando unha parte nun litixio debe comparecer en persoa diante dun tribunal, que se exprese na súa lingua rexional ou minoritaria sen incorrer en gastos adicionais; e/ou

III- a permiti-la produción de documentos e de probas nas linguas rexionais ou minoritarias, se for mester recorrendo a intérpretes e a traducións;

c) nos procedementos diante dos poderes xudiciais competentes en materia administrativa:

I- a prever que os poderes xudiciais, a pedimento dunha das partes, conduzan o procedemento nas linguas rexionais ou minoritarias; e/ou

II- a permitir, cando unha parte nun litixio debe comparecer en persoa diante dun tribunal, que se exprese na súa lingua rexional ou minoritaria sen incorrer por isto en gastos adicionais; e/ou

III- a permiti-la produción de documentos e de probas nas linguas rexionais ou minoritarias, se for necesario recorrendo a intérpretes e a traducións;

d) a toma-las medidas co fin de que a aplicación das alíneas I e III dos parágrafos b) e c) e o emprego eventual de intérpretes e de traducións non supoñan gastos adicionais para os interesados.

2. As partes comprométense:

a) a non recusa-la validez dos actos xurídicos establecidos no estado polo simple feito de que están redactados na lingua rexional ou minoritaria; ou

b) a non recusa-la validez, entre as partes, dos actos xurídicos establecidos no estado polo feito de que están redactados nunha lingua rexional ou minoritaria, e a prever que serán opoñibles ós terceiros interesados non falantes destas linguas, a condición de que o contido do acto sexa posto no seu coñecemento por aquel que o fai valer; ou

c) a non recusa-la validez, entre as partes, dos actos xurídicos establecidos no estado polo só feito de que están redactados nunha lingua rexional ou minoritaria.

3. As partes comprométense a facer accesibles, nas linguas rexionais ou minoritarias, os textos lexislativos nacionais máis importantes e os que afectan principalmente ós que empregan estas linguas, a menos que estes textos estean xa dispoñibles doutro xeito.

Artigo 10. Autoridades administrativas e servicios públicos

1. Nas circunscricións das autoridades administrativas do estado nas que reside un número de falantes de linguas rexionais ou minoritarias que xustifica as medidas a seguir e segundo a situación de cada lingua, as partes comprométense, na medida en que isto é razoablemente posible:

a) **I-** a procurar que as autoridades administrativas utilicen as linguas rexionais ou minoritarias; ou

II- a procurar que os seus axentes que están en contacto co público empreguen as linguas rexionais ou minoritarias nas súas relacións coas persoas que se dirixen a elas nestas linguas; ou

III- a procurar que os falantes de linguas rexionais ou minoritarias poidan presentar demandas orais ou escritas e recibir unha resposta nestas linguas; ou

IV- a vixiar que os falantes de linguas rexionais ou minoritarias poidan presentar demandas orais ou escritas nestas linguas; ou

V- a vixiar que os falantes de linguas rexionais ou minoritarias poidan someter a consideración validamente un documento redactado nestas linguas;

b) a poñer ó dispor formularios e textos administrativos de uso corrente pola poboación nas linguas rexionais ou minoritarias, ou en versións bilingües;

c) a permitir ás autoridades administrativas redactar documentos nunha lingua rexional ou minoritaria.

2. No que afecta ás autoridades locais e rexionais dos territorios nos que reside un número de falantes de linguas rexionais ou minoritarias que xustifica as medidas a seguir, as partes comprométense a permitir e/ou a fomentar:

a) o emprego de linguas rexionais ou minoritarias no marco da administración rexional ou local;

b) a posibilidade para os falantes de linguas rexionais ou minoritarias de presentar demandas orais ou escritas nestas linguas;

c) a publicación polas colectividades rexionais dos textos oficiais que están orixinariamente nas linguas rexionais ou minoritarias;

d) a publicación polas colectividades locais dos seus textos oficiais igualmente nas linguas rexionais ou minoritarias;

e) o emprego polas colectividades rexionais das linguas rexionais ou minoritarias nos debates das súas asembleas, sen excluír, non obstante, o emprego da(s) lingua(s) oficial(is) do estado;

f) o emprego polas comunidades locais de linguas rexionais ou minoritarias nos debates das súas asembleas, sen excluír non obstante, o emprego da(s) lingua(s) oficial(ais) do estado;

g) o emprego ou a adopción, no seu caso conxuntamente coa denominación na(s) lingua(s) oficial(is), das formas tradicionais e correctas da toponimia nas linguas rexionais ou minoritarias.

3. No que afecta ós servicios públicos asegurados polas autoridades administrativas ou por outras persoas que operan por conta delas, as partes contratantes comprométense, nos territorios nos que as linguas rexionais ou minoritarias son utilizadas, en función da situación de cada lingua e na medida en que isto é razoablemente posible:

a) a procurar que as linguas rexionais ou minoritarias sexan empregadas con ocasión da prestación do servizo; ou

b) a permitir ós falantes de linguas rexionais ou minoritarias formular unha pedimento ou recibir unha resposta nestas linguas; ou

c) a permitir ós falantes de linguas rexionais ou minoritarias formular unha pedimento nestas.

4. Co fin da posta en práctica das disposicións dos parágrafos 1, 2 e 3 que estas aceptaron, as partes comprométense a toma-las medidas seguintes:

- a) a traducción ou interpretación que eventualmente se requiran;
- b) o recrutamento e, dado o caso, a formación dos funcionarios e outros axentes públicos en número suficiente;
- c) a satisfacción, na medida do posible, das demandas dos axentes públicos coñecedores dunha lingua rexional ou minoritaria de ser destinados ó territorio no que esta lingua é utilizada.

5. As partes comprométense a permitir, a pedimento dos interesados, o emprego ou a adopción de patronímicos nas linguas rexionais ou minoritarias.

Artigo 11. Medios de comunicación

1. As partes comprométense cos falantes de linguas rexionais ou minoritarias, nos territorios onde estas linguas son utilizadas segundo a situación de cada lingua, na medida en que as autoridades públicas teñen, de forma directa ou indirecta, competencia, poderes ou funcións neste dominio, respectando os principios de independencia e de autonomía dos medios de comunicación:

a) na medida en que a radio e a televisión teñen unha misión de servizo público:

I- a asegura-la creación de polo menos unha estación de radio e unha cadea de televisión nas linguas rexionais ou minoritarias; ou

II- a fomentar e/ou facilita-la creación de polo menos unha estación de radio e unha cadea de televisión nas linguas rexionais ou minoritarias; ou

III- a toma-las disposicións apropiadas para que os medios de difusión programen emisións nas linguas rexionais ou minoritarias;

b) I- a fomentar e/ou facilita-la creación de polo menos unha estación de radio nas linguas rexionais ou minoritarias; ou

II- a fomentar e/ou facilita-la emisión de programas de radio nas linguas rexionais ou minoritarias de maneira regular;

c) I- a fomentar e/ou facilita-la creación de polo menos unha cadea de televisión nas linguas rexionais ou minoritarias; ou

II- a fomentar e/ou facilita-la difusión de programas de televisión nas linguas rexionais ou

minoritarias de maneira regular;

d) a fomentar e/ou facilita-la produción e a difusión de obras audiovisuais nas linguas rexionais ou minoritarias;

e) I- a fomentar e/ou facilita-la creación e/ou o mantemento de polo menos un órgano de prensa nas linguas rexionais ou minoritarias; ou

II- a fomentar e/ou facilita-la publicación de artigos de prensa nas linguas rexionais ou minoritarias, de maneira regular;

f) I- a cubri-los custos suplementarios dos medios de comunicación que empregan linguas rexionais ou minoritarias, cando a lei prevé unha asistencia financeira en xeral para estes medios; ou

II- a estende-las medidas existentes de asistencia financeira ás producións audiovisuais en linguas rexionais ou minoritarias;

g) a soste-la formación de xornalistas e outro persoal para os medios de comunicación que empregan as linguas rexionais ou minoritarias.

2. As partes comprométense a garanti-la liberdade de recepción directa das emisións de radio e de televisión dos países veciños nunha lingua utilizada baixo unha forma idéntica ou próxima dunha lingua rexional ou minoritaria, e a non oporse á retransmisión de emisión de radio e de televisión dos países veciños nesa lingua. Comprométense ademais a vixiar para que ningunha restricción á liberdade de expresión e á libre circulación da información nunha lingua utilizada nunha forma idéntica ou próxima dunha lingua rexional ou minoritaria sexa imposta á prensa escrita. O exercicio das liberdades mencionadas enriba, que comporta deberes e responsabilidades, pode estar sometido a certas formalidades, condicións, restriccións ou sancións previstas pola lei, que constitúen medidas necesarias, nunha sociedade democrática, á seguranza nacional, á integridade territorial ou á seguridade pública, á defensa da orde e á prevención do crime, á protección da saúde ou da moral, á protección da reputación ou dos dereitos doutro, para impedi-la divulgación de informacións confidenciais, ou para garanti-la autoridade e a imparcialidade do poder xudicial.

1 As partes comprométense a procurar que os intereses dos falantes de linguas rexionais ou

minoritarias sexan representados ou tomados en consideración no marco das estruturas creadas eventualmente conforme á lei, que teñen por misión garanti-la liberdade e a pluralidade dos medios de comunicación.

Artigo 12. Actividades e equipamentos culturais

1. En materia de equipamentos culturais -en particular de bibliotecas, videotecas, centros culturais, museos, arquivos, academias, teatros e cinemas, así como de traballos literarios e de produción cinematográfica, de expresión cultural popular, festivais, industrias culturais, que inclúen principalmente a utilización de tecnoloxías novas- as partes comprométese, no que afecta ó territorio no que se practican tales linguas e na medida en que as autoridades públicas teñen competencia, poderes ou funcións neste ámbito:

a) a fomenta-la expresión e as iniciativas propias das linguas rexionais ou minoritarias, e a favorece-los diferentes medios de accesos ás obras producidas nestas linguas;

b) a favorece-los diferentes medios de acceso noutras linguas ás obras producidas nas linguas rexionais ou minoritarias, axudando e desenvolvendo as actividades de traducción, dobraxe, post-sincronización e subtítulado;

c) a favorece-lo acceso nas linguas rexionais ou minoritarias ás obras producidas noutras linguas, axudando e desenvolvendo as actividades de traducción, de dobraxe, de post-sincronización e de subtítulado;

d) a procurar que os organismos encargados de emprender ou de soste diversas formas de actividades culturais integren nunha medida apropiada o coñecemento e a práctica das linguas e culturas rexionais ou minoritarias nas operacións en que teñen a iniciativa ou ás que dan o seu apoio;

e) a favorece-la posta a disposición dos organismos encargados de emprender ou soste actividades culturais persoal que domine a lingua rexional ou minoritaria, alén da(s) lingua(s) do resto da poboación;

f) a favorece-la participación directa, respecto ós equipamentos e programas de actividades

culturais, de representantes dos que utilizan a lingua rexional ou minoritaria;

g) a fomentar e/ou facilita-la creación dun ou varios organismos encargados de reunir, recibir depósito e presentar ou publica-las obras producidas nas linguas rexionais ou minoritarias;

h) dado o caso, a crear e/ou a promover e financiar servizos de tradución e de investigación terminolóxica en vista, principalmente, de manter e desenvolver en cada lingua rexional ou minoritaria unha terminoloxía administrativa, comercial, económica, social, tecnolóxica ou xurídica adecuada.

2. No que respecta ós territorios distintos de aqueles nos que as linguas rexionais ou minoritarias son tradicionalmente usadas, as partes comprométese a autorizar, fomentar e/ou prever, se o número de falantes dunha lingua rexional ou minoritaria o xustifica, actividades ou equipamentos culturais apropiados, conforme ó parágrafo precedente.

3. As partes comprométese, na súa política cultural exterior, a dar un lugar apropiado ás linguas rexionais ou minoritarias e á cultura da que elas son a expresión.

Artigo 13. Vida económica e social

1. No que se refire ás actividades económicas e sociais, as partes comprométese, para o conxunto do país:

a) a excluír da súa lexislación toda disposición que prohiba ou limite sen razóns xustificables o recurso ás linguas rexionais ou minoritarias nos documentos relativos á vida económica ou social, e principalmente nos contratos de traballo e nos documentos técnicos tales como as prescricións de produtos ou equipos;

b) a prohibi-la inserción, nos regulamentos internos das empresas e nos actos privados, de cláusulas que exclúan ou limiten o uso das linguas rexionais ou minoritarias, polo menos entre os falantes da mesma lingua;

c) a oporse ás prácticas que tendan a desmotiva-lo uso das linguas rexionais ou minoritarias na marco das actividades económicas ou sociais;

d) a facilitar e/ou a fomentar por outros medios distintos dos apuntados nas alíneas anteriorio-

res o uso das linguas rexionais ou minoritarias.

2. En materia de actividades económicas e sociais, as partes comprométense, na medida en que as autoridades públicas son competentes, no territorio en que as linguas rexionais ou minoritarias son usadas, e na medida en que isto é razoablemente posible:

a) a definir, nas súas regulamentacións financeiras e bancarias, modalidades que permitan, en condicións compatibles cos usos comerciais, o emprego das linguas rexionais ou minoritarias na redacción de ordes de pagamento (cheques, xiros, etc.) ou outros documentos financeiros, ou, dado o caso, procura-la posta en práctica de tal proceso;

b) nos sectores económicos e sociais que dependen directamente do seu control (sector público), a realizar accións que fomenten o emprego das linguas rexionais ou minoritarias;

c) procurar que os equipamentos sociais tales como os hospitais, as casas de xubilados e os centros de acollida ofrezan a posibilidade de recibir e atender na súa lingua ós falantes dunha lingua rexional ou minoritaria que necesitan coidados por razóns de saúde, idade ou por outras razóns;

d) a procurar, segundo as modalidades apropiadas, que as consignas de seguridade sexan tamén redactadas nas linguas rexionais ou minoritarias;

e) a facer accesibles nas linguas rexionais ou minoritarias as informacións subministradas polas autoridades competentes referentes ós dereitos dos consumidores.

Artigo 14. Intercambios transfronteirizos

As partes comprométense:

a) a aplica-los acordos bilaterais e multilaterais existentes que os ligan ós estados onde a mesma lingua , usada de xeito idéntico ou próximo; ou a esforzarse en concertalos, se for preciso, co obxectivo de favorece-los contactos entre os falantes da mesma lingua nos estados afectados, nos dominios da cultura, do ensino, da información, da formación profesional e da educación permanente;

b) no interese das linguas rexionais ou minoritarias, a facilitar e/ou a promove-la cooperación a través das fronteiras, principalmente entre colectividades rexionais ou locais no territorio das cales

se fala a mesma lingua de maneira idéntica ou próxima;

PARTE IV

APLICACIÓN DA CARTA

Artigo 15. Informes periódicos

1. As partes presentarán periodicamente ó Secretario Xeral do Consello de Europa, baixo unha forma a determinar polo Comité de Ministros, un informe sobre a política seguida, conforme á parte II da presente Carta, e sobre as medidas tomadas en aplicación das disposicións da parte III que elas aceptaron. O primeiro informe debe ser presentado no ano que segue á entrada en vigor da Carta a respecto da parte en cuestión, os outros informes a intervalos de tres meses despois do primeiro informe.

2. As partes farán os seus informes públicos.

Artigo 16. Exame dos informes

1. Os informes presentados ó Secretario Xeral do Consello de Europa en aplicación do artigo 15 serán examinados por un Comité de Expertos constituído consonte o artigo 17.

2. Os organismos e asociacións legalmente establecidos nunha parte poderán chama-la atención do Comité de Expertos sobre as cuestións relativas ós compromisos tomados por esta parte en virtude da parte III da presente Carta. Despois de ter consultado a parte interesada, o Comité de Expertos poderá ter en conta estas informacións na preparación do informe apuntado no parágrafo 3 do presente artigo. Estes organismos ou asociacións poderán ademais someter a consideración as declaracións encanto á política seguida por unha parte, consonte a parte II.

3. Sobre a base dos informes apuntados no parágrafo 1 e das informacións apuntadas no parágrafo 2, o Comité de Expertos preparará un informe á atención do Comité de Ministros. Este informe será acompañado das observacións que as partes serán convidadas a formular e poderá ser feito público polo Comité de Ministros.

4. O informe apuntado ó parágrafo 3 conterá en particular as propostas do Comité de Expertos ó Comité de Ministros en vista da preparación, dado o caso, de toda recomendación deste último a

unha ou varias partes.

5. O Secretario Xeral do Consello de Europa fará un informe bienal detallado á Asemblea parlamentaria sobre a aplicación da Carta.

Artigo 17. Comité de Expertos

1. O Comité de Expertos estará composto dun membro por cada parte, designado polo Comité de Ministros nunha lista de persoas da máis alta integridade, dunha competencia recoñecida nas materia tratadas pola Carta, que serán propostas pola parte afectada.

2. Os membros do comité serán nomeados para un período de seis anos e os seu mandato será renovable. Se un membro non pode cumprilo seu mandato, será substituído conforme o procedemento previsto no parágrafo 1, e o membro nomeado en substitución rematará o período de mandato do seu predecesor.

3. O Comité de Expertos adoptará o seu regulamento interior. O seu Secretariado será asegurado polo Secretario Xeral do Consello de Europa.

PARTE V DISPOSICIÓN FINAIS

Artigo 18.

A presente Carta está aberta á sinatura dos estados membros do Consello de Europa. Será sometida a ratificación, aceptación ou aprobación. O Secretario Xeral do Consello de Europa será o seu depositario.

Artigo 19

1. A presente Carta entrará en vigor o primeiro día do mes que segue á expiración dun período de tres meses despois do cal cinco estados membros do Consello de Europa terán expresado o seu consentimento a seren vinculados pola Carta, conforme as disposicións do artigo 18.

2. Para todo estado membro que exprese ulteriormente o seu consentimento a estar ligado pola Carta, esta entrará en vigor o primeiro día do mes que segue á expiración dun período de tres meses

despois da data de depósito do instrumento de ratificación, aceptación ou aprobación.

Artigo 20

1. Despois da entrada en vigor da presente Carta, o Comité de Ministros do Consello de Europa poderá convidar a todo estado non membro do Consello de Europa a adherirse á Carta.

2. Para todo estado adherente, a Carta entrará en vigor o primeiro día do mes que segue a expiración dun período de tres meses despois da data de depósito do instrumento de adhesión perante o Secretario Xeral do Consello de Europa.

Artigo 21

1. Todo estado pode, no momento da sinatura ou no momento do depósito do seu instrumento de ratificación, de aceptación, de aprobación ou de adhesión, formular unha ou varias reservas ós parágrafos 2 a 5 do artigo 7 da presente Carta. Non se admite ningunha outra reserva.

2. Todo estado contratante que formulou unha reserva en virtude do parágrafo precedente pode retirala en todo ou en parte dirixindo unha notificación ó Secretario Xeral do Consello de Europa. A retirada producirá efecto na data de recepción da notificación polo Secretario Xeral.

Artigo 22

1. Toda parte pode, en todo momento, denuncia-la presente Carta dirixindo unha notificación ó Secretario Xeral do Consello de Europa.

2. A denuncia producirá efecto o primeiro día do mes que segue a expiración dun período de seis meses despois da data de recepción da notificación polo Secretario Xeral.

Artigo 23

O Secretario Xeral do Consello de Europa notificará ós estados membros do Consello e a todo estado que se teña adherido á presente Carta:

- a) toda sinatura;
- b) o depósito de todo instrumento de ratificación, de aceptación, de aprobación ou de adhesión;
- c) toda data de entrada en vigor da presente Carta, consonte os artigos 19 e 20.
- d) toda notificación recibida en aplicación das disposicións do artigo 3, parágrafo 2;

e) calquera outro acto, notificación ou comunicación referente á presente Carta.

En constancia do cal, os abaixo asinantes debidamente autorizados a este efecto, asinaron a presente Carta.

Feito en Estrasburgo, o 5 de novembro de 1992, en francés e en inglés, os dous textos dan igualmente fe, nun só exemplar que será depositado nos arquivos do Consello de Europa.

O Secretario Xeral do Consello de Europa comunicará copia certificada conforme a cada un dos estados membros do Consello de Europa e a todo estado convidado a adherirse á presente Carta.

DECLARACIÓN
UNIVERSAL DE
DERECHOS
LINGÜÍSTICOS

DECLARACIÓN UNIVERSAL DE DEREITOS LINGÜÍSTICOS

PRELIMINARES

As institucións e organizacións non-gobernamentais asinantes desta Declaración Universal de Dereitos Lingüísticos, reunidas en Barcelona, do 6 ó 9 de xuño de 1996,

Vista a Declaración Universal de Dereitos Humanos de 1948 que no preámbulo afirma a “fe nos dereitos humanos fundamentais, na dignidade e no valor da persoa humana e na igualdade de dereitos de homes e mulleres”, e que no seu artigo segundo establece que “todo o mundo ten tódolos dereitos e tódalas liberdades” sen distinción de “raza, cor, sexo, lingua, relixión, opinión política ou outra, orixe nacional ou social, posición económica, nacemento ou calquera outra condición”;

Visto o Pacto Internacional de Dereitos Cívís e Políticos do 16 de decembro de 1966 (artigo 27) e o Pacto Internacional de Dereitos Económicos, Sociais e Culturais da mesma data, que nos seus preámbulos postulan que o ser humano non pode ser libre se non se crean as condicións que lle permitan gozar tanto dos seus dereitos cívís e políticos, como dos seus dereitos económicos, sociais e culturais;

Vista a Resolución 47/135, do 18 de decembro de 1992 da Asemblea Xeral da Organización das Nacións Unidas, que adopta a Declaración sobre os dereitos das persoas pertencentes a minorías nacionais ou étnicas, relixiosas e lingüísticas;

Vistas as declaracións e convenios do Consello de Europa como o Convenio Europeo para a Protección dos Dereitos Humanos e as Liberdades Fundamentais do 4 de novembro de 1950 (artigo 14); a Convención do Consello de Ministros do Consello de Europa, do 29 de xuño de 1992, pola cal se aproba a Carta Europea sobre as linguas rexionais ou minoritarias; a Declaración do Cumio do Consello de Europa, o 9 de outubro de 1993, sobre as minorías nacionais; e a Convención-marco para a Protección das Minorías Nacionais do mes de novembro de 1994;

Vista a Declaración de Santiago de Compostela do PEN Club Internacional e a Declaración do 15 de decembro de 1993 do Comité de Traducións e Dereitos Lingüísticos do PEN Club Internacional sobre a proposta de realizar unha conferencia mundial de Dereitos Lingüísticos;

Visto que na Declaración de Recife, Brasil, do 9 de Outubro de 1987, o XXII Seminario da Asociación Internacional para o Desenvolvemento da Comunicación Intercultural recoméndalles ás Nacións Unidas que tomen as medidas necesarias co obxectivo de adoptaren e realizaren unha Declaración Universal de Dereitos Lingüísticos;

Vista a Convención número 169 da Organización Internacional do Traballo, do 26 de xuño de 1989, relativa ós pobos indíxenas independentes;

Visto que a Declaración Universal dos Dereitos Colectivos dos Pobos, Barcelona, maio de 1990, declara que tódolos pobos teñen dereito a expresaren e desenvolveren a súa cultura, a súa lingua e as súas normas de organización e, para o faceren, a se dotaren das propias estruturas políticas educativas, de comunicación e de administración pública, en marcos políticos diferentes;

Vista a Declaración Final da Asemblea Xeral da Federación Internacional de Profesores de Linguas Vivas en Pécs (Hungría) o 16 de agosto de 1991, que recomenda que os dereitos lingüísticos sexan considerados como dereitos fundamentais da persoa;

Visto o informe da Comisión de Dereitos Humanos do Consello Económico e Social das Nacións Unidas, do 20 de abril de 1994, sobre o borrador da Declaración dos Dereitos dos Pobos Indíxenas, declaración na que os dereitos individuais se valoran á luz dos dereitos colectivos;

Visto o borrador da Declaración da Comisión Interamericana de dereitos humanos sobre os dereitos dos pobos indíxenas, aprobado na 1278 sesión do 18 de setembro de 1995;

Visto que a maioría das linguas ameazadas do mundo pertencen a pobos non soberanos e que os factores principais que impiden o desenvolvemento destas linguas e aceleran o proceso de substitución lingüística son a falta de autogoberno e a política de estados que impoñen a súa estrutura político-administrativa e as súas linguas;

Visto que a invasión, a colonización e a ocupación, así como os casos de subordinación política, económica ou social, implican a miúdo a imposición directa dunha lingua allea ou a distorsión da percepción do valor das linguas e a aparición de actitudes lingüísticas xerarquizantes que afectan á lealdade lingüística dos falantes, e visto que, por estes motivos, mesmo as linguas dalgúns pobos que accederon á soberanía están inmersas nun proceso de substitución lingüística por unha política que favorece a lingua das antigas colonias e antigos poderes imperiais;

Visto que o universalismo ten que basearse nunha concepción da diversidade lingüística e cultural que supere asemade as tendencias homoxeneizadoras e as tendencias ó illamento exclusivista;

Visto que para garanti-la convivencia entre comunidades lingüísticas, fai falla atopar uns principios de orde universal que permitan asegura-la promoción, o respecto e o uso social público e privado de tódalas linguas;

Visto que diversos factores de orde extralingüística (políticos, territoriais, históricos, demográficos, económicos, socioculturais, sociolingüísticos e de actitude colectiva) xeran problemas que provocan a desaparición, marxinação e degradación de numerosas linguas, e que, polo tanto, é preciso que os dereitos lingüísticos se afronten dende unha perspectiva global, para que se poidan aplicar en cada caso as solucións específicas axeitadas;

Entendendo que é necesaria unha Declaración Universal de Dereitos Lingüísticos que permita corrixi-los desequilibrios lingüísticos de maneira que asegure o respecto e o pleno desenvolvemento de tódalas linguas e que estableza os principios dunha paz lingüística planetaria xusta e equitativa, como factor principal da convivencia social;

DECLARAMOS QUE

PREÁMBULO

A situación de cada lingua, vistas as consideracións previas, é o resultado da confluencia e da interacción de multiplicidade de factores diferentes: político-xurídicos, ideolóxicos e históricos;

demográficos e territoriais; económicos e sociais; culturais; lingüísticos e sociolingüísticos; interlingüísticos; e finalmente subxectivos.

En concreto, a situación actual caracterízase por:

A secular tendencia unificadora da maioría de estados a reduci-la diversidade e a favorecer actitudes adversas á pluralidade cultural e ó pluralismo lingüístico.

O proceso de mundialización da economía e, en consecuencia, do mercado da información, a comunicación e a cultura, que afecta ós ámbitos de relación e ás formas de interacción que garanten a cohesión interna de cada comunidade lingüística.

O modelo economicista de crecemento propugnado polos grupos económicos transnacionais, que pretende identifica-la desregulamentación co progreso e o individualismo competitivo coa liberdade, motivo de graves e crecentes desigualdades económicas, sociais, culturais e lingüísticas.

As ameazas que, no momento actual presionan as comunidades lingüísticas sexa pola falta de auto-goberno, por unha demografía limitada ou ben parcial ou enteiramente dispersa, por unha economía precaria, por unha lingua non codificada ou por un modelo cultural oposto ó predominante, fan que moitas linguas non poidan sobrevivir e desenvolverse se non se teñen en conta estes eixes fundamentais.

Desde a perspectiva política, concibir unha organización da diversidade lingüística que permita a participación efectiva das comunidades lingüísticas neste novo modelo de crecemento.

Desde a perspectiva cultural, facer plenamente compatible o espacio comunicativo mundial coa participación equitativa de tódolos pobos, de tódalas comunidades lingüísticas e de tódalas persoas no proceso de desenvolvemento.

Desde a perspectiva económica, fundamentar un desenvolvemento sostible baseado na participación de todas e todos e no respecto polo equilibrio ecolóxico das sociedades e por unhas relacións equitativas entre tódalas linguas e culturas.

Por todo isto, esta Declaración parte das comunidades lingüísticas e non dos estados, e inscríbese no marco do reforzo das institucións internacionais capaces de garantir un desenvolvemento sostible e equitativo para toda a humanidade e ten como finalidade propiciar un marco de organización política da diversidade lingüística baseado no respecto, a convivencia e o beneficio recíprocos.

TÍTULO PRELIMINAR

Precisións conceptuais

Artigo 1

1. Esta Declaración entende como comunidade lingüística toda sociedade humana que, asentada historicamente nun espacio territorial determinado, recoñecido ou non, se autoidentifica como pobo e desenvolveu unha lingua común como medio de comunicación natural e de cohesión cultural entre os seus membros. A denominación lingua propia dun territorio fai referencia ó idioma da comunidade historicamente establecida neste espacio.

2. Esta Declaración parte do principio de que os dereitos lingüísticos son individuais e asemade colectivos, e adopta como referente da plenitude dos dereitos lingüísticos o caso dunha comunidade lingüística histórica no seu espacio territorial, entendido este non soamente como área xeográfica onde vive esta comunidade, senón tamén como un espacio social e funcional imprescindible para o pleno desenvolvemento dos dereitos que lles corresponden ós grupos lingüísticos aludidos no punto 5 deste mesmo artigo e os das persoas fóra do territorio da súa comunidade.

3. Ós efectos desta Declaración, enténdese que están tamén no seu propio territorio e pertencen a unha comunidade lingüística as colectividades que:

i. se atopan separadas do conxunto da súa comunidade por fronteiras políticas ou administrativas;

ii. están asentadas historicamente nun espacio xeográfico reducido, rodeado polos membros doutras comunidades lingüísticas; ou

iii. están asentadas nun espacio xeográfico compartido cos membros doutras comunidades lingüísticas de historicidade similar.

4. Ós efectos desta Declaración considéranse tamén, como comunidades lingüísticas dentro do seu propio territorio histórico, os pobos nómades nas súas áreas de desprazamento ou os pobos de asentamento disperso.

5. Esta Declaración entende como grupo lingüístico toda colectividade humana que comparte unha mesma lingua e que se atopa asentada no espacio territorial doutra comunidade lingüística, pero sen unha historicidade equivalente, como sucede en casos diversos de inmigrados, refuxiados, deportados ou os membros das diásporas.

Artigo 2

1. Esta Declaración considera que, nos casos en que diferentes comunidades e grupos lingüísticos concorren nun territorio compartido, o exercicio dos dereitos formulados nesta Declaración ten que rexer polo do respecto entre todos e dentro das máximas garantías democráticas.

2. No momento de establecer un equilibrio sociolingüístico satisfactorio, é dicir, a axeitada articulación entre os respectivos dereitos destas comunidades e grupos lingüísticos e das persoas que forman parte deles, débese ten en conta, ademais da súa historicidade relativa e da súa vontade expresada democraticamente, factores que poden aconsellar un trato reequilibrador de obxectivo compensatorio: o carácter forzado das migracións que conduciron á convivencia das diferentes comunidades e grupos, ou o seu grao de precariedade política, socioeconómica e cultural.

Artigo 3

1. Esta declaración considera como dereitos persoais inalienables, exercibles en calquera situación, os seguintes:

o dereito a ser recoñecido como membro dunha comunidade lingüística;

o dereito ó uso dunha lingua en privado e en público;

o dereito ó uso do propio nome;

o dereito a relacionarse e asociarse con outros membros da comunidade lingüística de orixe;

o dereito a manter e desenvolve-la propia cultura;

e tódolos outros dereitos de contido lingüístico recoñecidos no Pacto Internacional de Dereitos Cívís e Políticos do 16 de decembro de 1966 e no Pacto Internacional de Dereitos Económicos, Sociais e Culturais da mesma data.

2. Esta Declaración considera que os dereitos colectivos dos grupos lingüísticos, ademais dos establecidos polos seus membros no apartado anterior, tamén poden incluír, de acordo coas puntualizacións do artigo 2.2:

o dereito ó ensino da propia lingua e cultura;

o dereito a dispoñer de servizos culturais;

o dereito a unha presenza equitativa da lingua e a cultura do grupo nos medios de comunicación;

o dereito a seren atendidos na súa lingua nos organismos oficiais e nas relacións socioeconómicas.

3. Os dereitos das persoas e os grupos lingüísticos mencionados anteriormente non deben representar ningún obstáculo na interrelación e na integración destes na comunidade lingüística receptora, nin ningunha limitación dos dereitos desta comunidade ou dos seus membros á plenitude do uso público da lingua propia no conxunto do seu espazo territorial.

Artigo 4

1. Esta Declaración considera que as persoas que se trasladan e se establecen no territorio dunha comunidade lingüística diferente da propia teñen o dereito e o deber de manteren con ela unha relación de integración. A integración enténdese como unha socialización adicional destas persoas de xeito que poidan conserva-las súas características culturais de orixe, pero compartan coa sociedade que as acolle as referencias, os valores e os comportamentos suficientes para permitir un funcionamento social global sen máis dificultades cás dos membros da comunidade receptora.

2. Esta Declaración considera, en cambio, que a asimilación -entendida como a aculturación das persoas na sociedade que as acolle, de tal maneira que substitúan as súas características culturais de orixe polas referencias, os valores ou os comportamentos propios da sociedade receptora- non debe ser en ningún caso forzada ou inducida, senón o resultado dunha opción plenamente libre.

Artigo 5

Esta Declaración baséase no principio de que os dereitos de tódalas comunidades lingüísticas son iguais e independentes da consideración xurídica ou política de linguas oficiais, rexionais ou minoritarias. O uso de designacións tales como lingua rexional ou minoritaria, non se adopta neste texto

porque, aínda que nalgún caso o recoñecemento como lingua minoritaria ou rexional pode facilitalo exercicio de certos dereitos, é frecuente o uso dos determinativos para restrinxi-los dereitos dunha comunidade lingüística.

Artigo 6

Esta Declaración exclúe que unha lingua poida ser considerada propia dun territorio unicamente polo feito de se-la oficial do estado ou de ter tradición de ser utilizada dentro deste territorio como lingua administrativa ou de certas actividades culturais.

TÍTULO PRIMEIRO

Principios xerais

Artigo 7

1. Tódalas linguas son a expresión dunha identidade colectiva e dunha maneira distinta de percibir e de describi-la realidade, polo tanto teñen que poder gozar das condicións necesarias para o seu desenvolvemento en tódalas funcións.

2. Cada lingua é unha realidade constituída colectivamente e é no seo dunha comunidade onde se fai dispoñible para o uso individual, como instrumento de cohesión, identificación, comunicación e expresividade creadora.

Artigo 8

1. Tódalas comunidades lingüísticas teñen o dereito de organizar e xestiona-los recursos propios co fin de aseguraren o uso da súa lingua en tódalas funcións sociais.

2. Tódalas comunidades lingüísticas teñen o dereito de dispor dos medios necesarios para aseguraren a transmisión e a proxección futuras da lingua.

Artigo 9

Toda comunidade lingüística ten dereito a codificar, estandarizar, preservar, desenvolver e promover-lo seu sistema lingüístico, sen interferencias inducidas ou forzadas.

Artigo 10

1. Tódalas comunidades lingüísticas son iguais en dereito.

2. Esta Declaración considera inadmisibles as discriminacións contra as comunidades lingüísticas baseadas en criterios como o seu grao de soberanía política, a súa situación social, económica ou calquera outra, así como o nivel de codificación, actualización ou modernización que conseguiron as súas linguas.

3 En aplicación do principio de igualdade deben establecerse as medidas indispensables para que esta igualdade sexa efectiva.

Artigo 11

Toda comunidade lingüística ten dereito a gozar dos medios de traducción directa ou inversa que garantan o exercicio dos dereitos recollidos nesta Declaración.

Artigo 12

1. No ámbito público, todo o mundo ten dereito a desenvolver tódalas actividades na súa lingua, se é a lingua propia de onde reside.

2. No ámbito persoal e familiar, todo o mundo ten dereito a usa-la súa lingua.

Artigo 13

1. Todo o mundo ten dereito a acceder ó coñecemento da lingua propia da comunidade de onde reside.

2. Todo o mundo ten dereito ó poliglottismo e a coñecer e usa-la lingua máis axeitada para o seu desenvolvemento persoal ou para a súa mobilidade social, sen prexuízo das garantías establecidas nesta Declaración para o uso público da lingua propia do territorio.

Artigo 14

As disposicións desta Declaración non poden ser interpretadas ou utilizadas contra calquera norma ou práctica máis favorable do réxime interno ou internacional ó uso dunha lingua dentro do territorio que lle é propio.

TÍTULO SEGUNDO

Réxime lingüístico xeral

Sección I.

Administración pública e órganos oficiais

Artigo 15

1. Toda comunidade lingüística ten dereito a que a súa lingua sexa utilizada como oficial dentro do seu territorio.

2. Toda comunidade lingüística ten dereito a que as actuación xudiciais e administrativas, os documentos públicos e privados e os asentos en rexistros públicos realizados na lingua propia do territorio sexan válidos e eficaces e ninguén poida alega-lo descoñecemento.

Artigo 16

Todo membro dunha comunidade lingüística ten dereito a relacionarse e a ser atendido na súa lingua polos servicios dos poderes públicos ou das divisións administrativas centrais, territoriais, locais e supraterritoriais ós cales pertence o territorio de onde é propia a lingua.

Artigo 17

1. Toda comunidade lingüística ten dereito a dispoñer e obter toda a documentación oficial na súa lingua, en forma de papel, soporte informático ou calquera outro, para as relacións que afecten ó territorio de onde é propia esta lingua.

2. Os poderes públicos deben dispoñer de formularios, impresos e modelos en forma de papel, soporte informático ou calquera outro nas linguas territoriais, e ofrecerllos ó público nos servicios que afecten ós territorios onde é propia a lingua respectiva.

Artigo 18

1. Toda comunidade lingüística ten dereito a que as leis e outras disposicións xurídicas que lle atinxen se publiquen na lingua propia do territorio.

2. Os poderes públicos que teñen nos seus ámbitos de actuación máis dunha lingua territorialmente histórica deben publicar tódalas leis e outras disposicións de carácter xeral nestas linguas, con independencia de que os seus falantes entendan outras linguas.

Artigo 19

1. As Asembleas de representantes deben adoptar como oficiais a lingua ou as linguas historicamente faladas no territorio que representan.

2. Este dereito inclúe as linguas das comunidades de asentamento disperso referidas no artigo 1 parágrafo 4.

Artigo 20

1. Todo o mundo ten dereito a usar de palabra e por escrito, nos Tribunais de Xustiza, a lingua historicamente falada no territorio onde están radicados. Os Tribunais deben utiliza-la lingua propia do territorio nas súas actuacións internas e, se por razón da organización xudicial do estado, o procedemento se segue fóra do lugar de orixe, hai que mante-la lingua de orixe.

2. Malia isto, todo o mundo ten dereito a ser xulgado nunha lingua que lle sexa comprensible e poida falar, ou obter gratuitamente un intérprete.

Artigo 21

Toda comunidade lingüística ten dereito a que os asentos dos rexistros públicos se fagan na lingua propia do territorio.

Artigo 22

Toda comunidade lingüística ten dereito a que os documentos notariais ou autorizados por funcionarios que exerzan fe pública sexan redactados na lingua propia do territorio onde o notario ou funcionario teña demarcada a súa sede.

Sección II.

Educación

Artigo 23

1. A educación debe contribuír a fomenta-la capacidade de autoexpresión lingüística e cultural da comunidade lingüística do territorio onde é impartida.

2. A educación debe contribuír ó mantemento e desenvolvemento da lingua falada pola comunidade lingüística do territorio onde é impartida.

3. A educación debe estar sempre ó servicio da diversidade lingüística e cultural, e das relacións harmoniosas entre diferentes comunidades lingüísticas de todo o mundo.

4. No marco dos principios anteriores, todo o mundo ten dereito a aprender calquera lingua.

Artigo 24

Toda comunidade lingüística ten dereito a decidir cal debe se-lo grao de presenza da súa lingua, como lingua vehicular e como obxecto de estudo, en tódolos niveis da educación dentro do seu territorio: preescolar, primario, secundario, técnico e profesional, universitario e formación de adultos.

Artigo 25

Toda comunidade lingüística ten dereito a dispor de tódolos recursos humanos e materiais necesarios para conseguí-lo grao desexado de presenza da súa lingua en tódolos niveis da educación dentro do seu territorio: ensinantes debidamente formados, métodos pedagóxicos axeitados, manuais, financiamento, locais e equipos, medios tecnolóxicos tradicionais e innovadores.

Artigo 26

Toda comunidade lingüística ten dereito a unha educación que lles permita a tódolos seus membros adquirí-lo pleno dominio da súa propia lingua, coas diversas capacidades relativas a tódolos ámbitos de uso habituais, así como o mellor dominio posible de calquera outra lingua que desexen coñecer.

Artigo 27

Toda comunidade lingüística ten dereito a unha educación que lles permita ós seus membros o coñecemento das linguas vinculadas á propia tradición cultural, tales como as linguas literarias ou sagradas, usadas antigamente como linguas habituais da propia comunidade.

Artigo 28

Toda comunidade lingüística ten dereito a unha educación que lle permita ós seus membros adquirir un coñecemento profundo do seu patrimonio cultural (historia e xeografía, literatura e outras manifestacións da propia cultura), así como o máximo dominio posible de calquera outra cultura que desexen coñecer.

Artigo 29

1. Toda persoa ten dereito a recibir-la educación na lingua propia do territorio onde reside.
2. Este dereito non exclúe o dereito de acceso ó coñecemento oral e escrito de calquera lingua que lle sirva de ferramenta de comunicación con outras comunidades lingüísticas.

Artigo 30

A lingua e a cultura de cada comunidade lingüística deben ser obxecto de estudio e de investigación a nivel universitario.

Sección III.

Onomástica

Artigo 31

Toda comunidade lingüística ten dereito a preservar e usar en tódolos ámbitos e ocasións o seu sistema onomástico.

Artigo 32

1. Toda comunidade lingüística ten dereito a facer uso dos topónimos na lingua propia do territorio, nos usos orais e escritos, e nos ámbitos privados, públicos e oficiais.

2. Toda comunidade lingüística ten dereito a establecer, preservar e revisa-la toponimia autóctona. Esta non pode ser suprimida, alterada ou adaptada arbitrariamente, como tampouco pode ser substituída en caso de cambios de conxunturas políticas ou doutro tipo.

Artigo 33

Toda comunidade lingüística ten dereito a autodesignarse na súa lingua. Así pois, calquera traducción a outras linguas debe evita-las denominacións confusas ou despectivas.

Artigo 34

Toda persoa ten dereito ó uso do seu antropónimo na lingua que lle é propia e en tódolos ámbitos, e a unha transcripción foneticamente tan fiel como sexa posible a outro sistema gráfico cando sexa necesario.

Sección IV.

Medios de comunicación e novas tecnoloxías

Artigo 35

Toda comunidade lingüística ten dereito a decidir cal debe se-lo grao de presenza da súa lingua nos medios de comunicación do seu territorio, tanto nos locais e tradicionais como nos de maior ámbito de difusión e de tecnoloxía máis avanzada, independentemente do sistema de difusión ou transmisión utilizado.

Artigo 36

Toda comunidade lingüística ten dereito a dispor de tódolos medios humanos e materiais necesarios para asegura-lo grao desexado de presenza da súa lingua e de autoexpresión cultural nos medios de comunicación do seu territorio: persoal debidamente formado, financiamento, locais e equipos, medios tecnolóxicos tradicionais e innovadores.

Artigo 37

Toda comunidade lingüística ten dereito a recibir, a través dos medios de comunicación, un coñecemento profundo do seu patrimonio cultural (historia e xeografía, literatura e outras manifestacións

da propia cultura), así como o máximo grao de información posible de calquera outra cultura que desexen coñece-los seus membros.

Artigo 38

Tódalas linguas e as culturas das comunidades lingüísticas deben recibir un trato equitativo e non discriminatorio nos contidos dos medios de comunicación de todo o mundo.

Artigo 39

As comunidades descritas no artigo 1, parágrafos 3 e 4 desta Declaración, así como os grupos mencionados no parágrafo 5 do mesmo artigo, teñen dereito a unha representación equitativa da súa lingua nos medios de comunicación do territorio onde se estableceron ou se desprazan. O exercicio deste dereito debe estar en harmonía co exercicio dos dereitos propios dos outros grupos ou comunidades do territorio.

Artigo 40

Toda comunidade lingüística ten dereito a dispor, no ámbito informático, de equipos adaptados ó seu sistema lingüístico e ferramentas e produtos na súa lingua, para aproveitar plenamente o potencial que ofrecen estas tecnoloxías para a autoexpresión, a educación, a comunicación, a edición, a traducción, e, en xeral, o tratamento da información e a difusión cultural.

Sección V.

Cultura

Artigo 41

1. Toda comunidade lingüística ten dereito a usa-la súa lingua e a mantela e potenciala en todas as expresións culturais.
2. O exercicio deste dereito debe poder desenvolverse plenamente sen que o espacio de ningunha comunidade sexa ocupado de maneira hexemónica por unha cultura allea.

Artigo 42

Toda comunidade lingüística ten dereito a desenvolverse plenamente no propio ámbito cultural.

Artigo 43

Toda comunidade lingüística ten dereito a acceder ás obras producidas na súa lingua.

Artigo 44

Toda comunidade lingüística ten dereito a acceder ás programacións interculturais, a través da difusión dunha información suficiente, e que se apoiem as actividades de aprendizaxe para estranxeiros/as ou de tradución, dobraxe, post-sincronización e subtítulado.

Artigo 45

Toda comunidade lingüística ten dereito a que a lingua propia do territorio figure nun sitio prioritario nas manifestacións e servicios culturais tales como bibliotecas, videotecas, cines, teatros, museos, arquivos, produción informática, folclore, industrias culturais, e tódalas outras expresións que deriven da realidade cultural.

Artigo 46

Toda comunidade lingüística ten dereito á preservación do seu patrimonio lingüístico e cultural, incluídas as manifestacións materiais como por exemplo os fondos documentais, herdanza artística, arquitectónica e monumental, e presenza epigráfica da súa lingua.

Sección VI.

Ámbito socioeconómico

Artigo 47

1. Toda comunidade lingüística ten dereito a establecer o uso da súa lingua en tódalas actividades socio-económicas dentro do seu territorio.

2. Calquera membro dunha comunidade lingüística ten dereito a dispor na súa lingua de tódolos medios que require o exercicio da actividade profesional, como por exemplo documentos e libros de consulta, instrucións, impresos, formularios, e equipos, ferramentas e programas informáticos.

3. A utilización doutras linguas neste ámbito só se pode esixir na medida que o xustifique a natureza da actividade profesional desenvolvida. En ningún caso outra lingua chegada máis recentemente pode subordinar ou agocha-lo uso da lingua propia do territorio.

Artigo 48

1. No territorio da propia comunidade lingüística, todo o mundo ten dereito a usa-la súa lingua, con plena validez xurídica, nas transaccións económicas de todo tipo, como por exemplo a compra-venda de bens e servicios, as operacións bancarias, os seguros, os contratos laborais e outros.

2. Ningunha cláusula destes actos privados pode excluír ou limita-lo uso dunha lingua no propio territorio.

3. No territorio da propia comunidade lingüística, todo o mundo ten dereito a dispor na súa lingua dos documentos necesarios para a realización das operacións mencionadas como por exemplo impresos, formularios, cheques, contratos, facturas, recibos, pedidos e outros.

Artigo 49

No territorio da propia comunidade lingüística, todo o mundo ten dereito a usa-la súa lingua en calquera tipo de organización socioeconómica: laborais, sindicais, patronais, profesionais e gremiais.

Artigo 50

1. Toda comunidade lingüística ten dereito a unha presenza predominante da súa lingua na publicidade, na rotulación, na sinalización exterior e no conxunto da imaxe do país.

2. No territorio da propia comunidade lingüística, todo o mundo ten dereito a obter na súa lingua unha información completa, tanto oral como escrita, sobre os produtos e servicios que poñen os establecementos comerciais do territorio, como por exemplo as instrucións de uso, as etiquetas, os listados de ingredientes, a publicidade, as garantías e outros.

3. Tódalas indicacións públicas referentes á seguridade dos cidadáns e cidadás deben ser expresadas polo menos na lingua propia da comunidade lingüística e en condicións non inferiores ás de calquera outra lingua.

Artigo 51

1. Todo o mundo ten dereito a usa-la lingua propia do territorio nas súas relacións coas empresas, establecementos comerciais e entidades privadas e a ser reciprocamente atendido/a e correspondido/a nesta lingua.

2. Todo o mundo ten dereito, como cliente, consumidor ou usuario, a ser informado, oralmente ou por escrito, na lingua propia do territorio nos establecementos abertos ó público.

Artigo 52

Todo o mundo ten dereito a exercer-las actividades laborais ou profesionais na lingua propia do territorio, non sendo que as funcións inherentes ó posto de traballo requiran o uso doutros idiomas, como por exemplo o caso dos profesores de linguas, os tradutores, os guías turísticos.

DISPOSICIÓNS ADICIONAIS

Primeira

Os poderes públicos deben tomar tódalas medidas oportunas para a aplicación dos dereitos proclamados nesta Declaración no seu ámbito de actuación. Deben habilita-los fondos internacionais para que as comunidades ostensiblemente faltas de recursos poidan exercer-los Dereitos Lingüísticos. Do mesmo xeito, os poderes públicos deben aporta-lo apoio necesario para a codificación, a transcripción escrita, o ensino das linguas das diversas comunidades e a súa utilización na administración.

Segunda

Os poderes públicos deben garantir que as autoridades, as organizacións e as persoas concernidas sexan informadas dos dereitos e os deberes correlativos que se desprenden desta Declaración.

DISPOSICIÓN FINAIS

Primeira

Esta Declaración propón a creación do Consello das Linguas no seo das Nacións Unidas. Correspóndelle á Asemblea Xeral das Nacións Unidas a creación e a definición deste Consello así como das persoas que deben compoñelo, e a creación do organismo de dereito internacional que debe ampara-las comunidades lingüísticas nos dereitos recoñecidos nesta Declaración.

Segunda

Esta Declaración propugna e promove a creación dunha Comisión Mundial de Dereitos Lingüísticos de natureza non-oficial e de carácter consultivo, formada por representantes de ONG e entidades do ámbito do dereito lingüístico.

Barcelona, xuño de 1996.

Este libro
DEREITOS LINGÜÍSTICOS

Rematouse de imprimir
o 17 de maio de 1.999
Día das Letras Galegas
Ano de Roberto Blanco Torres

CONSELLO
DA CULTURA
GALEGA

+ PONENCIA DE ANTROPOLOXÍA + PONENCIA DE ARQUITECTURA.
Comisión Técnica de Ordenación do Territorio + PONENCIA DE
COMUNICACIÓN + PONENCIA DE ARQUITECTURA + COORDINADORES
DE PONENCIAS + PONENCIA DO DEREITO GALEGO + DOCUMENTO
2007 + PONENCIA DE CULTURA GALEGA NO EXTERIOR. Arquivo da
Emigración. Revista de Estudos Migratorios + **PONENCIA DE LIN-
GUA. Arquivo de Planificación e Normalización Lingüística.**
+ PONENCIA DE MÚSICA E ARTES ESCÉNICAS. Comisión Técnica de
Teatro. Arquivo Sonoro de Galicia + PONENCIA DE PATRIMONIO HIS-
TÓRICO. Comisión Técnica de Patrimonio Histórico + PONENCIA DE
ARTES PLÁSTICAS + Comisión de Deseño + Comisión de Cine. PONEN-
CIA DE PATRIMONIO NATURAL + COMISIÓN DE PUBLICACIÓN +

CONSELLO DA CULTURA GALEGA. PAZO DE RAXOI, 2ª PLANTA. PRAZA DO OBRADOIRO.
15705 SANTIAGO DE COMPOSTELA. TLFS. 981 58 80 88 - 981 58 97 09 FAX 981 58 86 99